

РЕЦЕНЗИЯ

от член на научно жури: доктор Галин Борисов Цоков, професор в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”

на материалите, представени за участие в конкурс

за заемане на академичната длъжност **‘професор’ на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“** по област на висше образование 1. Педагогически науки; професионално направление 1.3. Педагогика на обучение по научна специалност Методика на обучението по български език и литература в началния етап на СОУ, обявен в Държавен вестник бр. 32 от 22.04.2016 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра „Начална училищна педагогика“ към Педагогическия факултет
В конкурса като единствен кандидат участва доц. дпн Румяна Димитрова Танкова

1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № Р33-1839 от 28.04.2016 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски" (ПУ) съм определен за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘професор’ в ПУ по област на висше образование 1. Педагогически науки; професионално направление 1.3. Педагогика на обучение по научна специалност Методика на обучението по български език и литература в началния етап на СОУ, обявен в Държавен вестник бр. 32 от 22.04.2016 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра „Начална училищна педагогика“ към Педагогическия факултет. За участие в обявения конкурс е подала документи като единствен кандидат: доц. дпн Румяна Димитрова Танкова.

Представеният от доц. Танкова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ. Кандидатката е приложила за участие в конкурса: 62 научни труда: 1 монография, 2 учебника за студенти, 7 методически ръководства, 33 учебника и учебни пособия за СОУ, 19 статии, от които 7 са публикувани в чужбина, а 12 - в специализирания педагогически печат – всички рецензирани. Тази научна продукция не е представена за придобиване на академичната длъжност доцент и научната степен „доктор на науките”. Ето защо се приемат за рецензиране всичките 62 научни труда. Не се рецензират представените допълнително в списъка публикации - 12 научни труда по дисертацията за придобиване на научната степен „доктор на науките”.

2. Кратки биографични данни на кандидата

Единственият кандидат в конкурса за заемане на академична длъжност доц. Танкова е родена през 1958 година. Завършва висше образование в ПУ „Паисий Хилендарски” през 1981 година като магистър по българска филология. В периода 1981-1983 г. кандидатката е учител по български език и литература в СОУ “Г. Бенковски” в гр. Пазарджик. През 1988 година доц. Танкова, след спечелен конкурс започва работа като щатен асистент по Методика на обучението по български език в началното училище в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“. През 1993 година става главен

асистент, а от 1999 г. след успешна процедура по хабилитация, тя заема академичната длъжност доцент. Румяна Танкова разработва и защитава успешно през 1996 г. докторска дисертация по научна специалност *Методика на обучението по български език* на тема „Формиране на комуникативно речева компетентност чрез началното обучение по български език”. През 2014 г. ѝ е присъдена *научната степен „доктор на науките”*, след успешно защитен дисертационен труд на тема „*Дидактически технологии за начално овладяване на българския език от ученици с доминиращ майчин ромски и турски език*”. Академичната кариера на кандидатката е свързана и със заемането на различни административни длъжности, на които доц. Танкова се е справяла и се справя изключително успешно – зам. декан на Педагогическия факултет от 1999 до 2007 г.; директор на Педагогически колеж към ПУ в гр. Пазарджик (2006-2007 г.); Декан на Педагогически факултет от 2011 г. досега.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Оценка на учебно-педагогическа дейност и подготовка на кандидата

Румяна Танкова има богат педагогически опит и 28 годишен преподавателски стаж в ПУ „Паисий Хилендарски“. Според представените документи изискуемата учебна натовареност е налице, като за участието си в обявения конкурс кандидатката е представила удостоверение от Педагогическия факултет на ПУ „П. Хилендарски” (№ 2790 от 3.06. 2015 г.) за необходимия хорариум по учебната дисциплина *Методика на обучението по български език и литература в началния етап на СОУ* – 225 ч. лекции. За високото качество на преподавателската дейност на кандидатката свидетелстват и следните факти:

- тя е разработила авторски лекционни курсове на специалности от ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“
- ръководител е на две магистърски програми: „ПНУП за неспециалисти“ и „Езиково и литературно развитие в предучилищната и началната училищна възраст“.
- член е на Академичния съвет на Пловдивския университет (от 2003 г. и до днес);
- тя е член на редакционната колегия на национални и международни научни списания;
- участник е като член и ръководител в 21 университетски, национални и международни образователни и научни проекта;
- осъществила е преподавателска мобилност по програма „Еразъм” и „Еразъм+” в Полша, Чехия, Словакия;
- научен ръководител е на общо 3 докторанта, единият от които е успешно защитил;
- член на комисия към МОН за изготвяне на Национална програма за гарантиране на правата на децата с увреждания (заповед на министъра на МОН №РД09-479/01.04.2011;
- научен консултант в експертния съвет по български език и литература към Центъра за контрол и оценка на училищното образование към МОН за изготвянето на инструментариум за външно оценяване в края на 4 клас за учебната 2011/2012 г. (заповед №РД-07-04 от 06.01.2012 г.);

- член на постоянната комисия по педагогически науки към Националната агенция за оценка и акредитация на висшите училища и експерт в акредитационни процедури – през периода 2002-2006 г.

Считам, че педагогическият опит и академичния престиж на кандидатката сред научната общност и държавните институции, отговарят на критериите за заемане на академична длъжност *професор*, приети в Пловдивски университет “Паисий Хилендарски”.

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

В обявения конкурс доц. Танкова кандидатства с 62 научни труда: 1 монография, 2 учебника за студенти, 7 методически ръководства, 33 учебника и учебни пособия за СОУ, 19 статии, от които 7 са публикувани в чужбина.

Общата характеристика на научноизследователската и научно-приложната дейност на доцент Танкова е положителна. Кандидатката в конкурса е автор на много и значителни научни трудове в областта на методиката на обучението по български език и литература в началния етап. Съобразно изискванията на ЗРНС е представена монография, публикувана след получаване на научното звание доцент и научната степен *доктор на науките*.

В представената монография *Алтернативи по пътя към грамотността – технологии за обучение по четене и писане на деца и неграмотни възрастни*. *София: Просвета - София АД. 2012. ISBN 978-954-012709-5*. се представя значимо научно изследване, чиято основна цел е да се разкрият алтернативни възможности за оgramотяване на деца и възрастни в Р.България. Така доц. Танкова насочва своите научни усилия към тема, която е твърде актуална и значима не само за теорията на образованието, но има своите проекции по отношение на актуалното състояние българската образователна система. Това е така, защото въпросите, свързани с прилагането на различните модели на оgramотяване на деца и особено възрастни, са едни от най-важните по отношение на възможностите за модернизацията на процеса на обучение в българското училище. В този смисъл разработената от авторката тема е с много висока научна стойност - както теоретичен така и научно-приложен план. Като цяло монографията печели със своите положителни черти и приноси моменти, които могат да се обобщят в следното:

1. Значимост и актуалност на разработения в труда проблем.
2. Постигане на авторката е обективното представяне на актуалното състояние на оgramотяването в българското училище, като се очертават съществуващи дефицити и се предлагат конкретни методически решения с компенсаторен характер.
3. В теоретичен план е осъществен комплексен анализ на най-използваните в света методи и системи на оgramотяване, които са алтернативни по отношение на прилагания звуков аналитико-синтетичен метод на оgramотяване в България.
4. Определени са подходи за методически решения на един основните акценти в макрополитиките в българското училищно образование - придобиването на ключови компетентности

от учениците на основата на общуването на роден език и повишаване на функционалната им грамотност.

Най-важните акценти в университетски учебници и учебни помагала представени от доц. Танкова са:

- В учебника *Методика на началното обучение по български език и литература*. Пловдив: Сема 2001, 2001. ISBN 954-8833-34-4. се представя структурата и съдържанието на учебния предмет "Български език и литература" в условията на образователната реформа, въведена с ДОИ за учебно съдържание от 2000 година. По отделните теми са представени теоретичните основи на съответната методическа система, както от гледна точка на утвърдени училищни практики, така и от гледна точка на възможни дидактически технологии при проблемните области в обучението.

- Учебникът *Методика на обучението по български език и литература в началното училище*. Пловдив: Унив. изд. Паисий Хилендарски, 2016. е съобразен и с новите учебни програми, по които ще се провежда обучението от учебната 2016-2017 година. В него са представени методическите процеси, чрез които се реализира обучението по български език и литература в началния етап на основната образователна степен. В този смисъл той е изключително актуален, тъй като е ориентиран към промените, произтичащи от новия Закон за предучилищното и училищното образование.

Основните научноизследователски акценти в статиите в научно-теоретични списания, научно-методически списания и сборници са:

- Изследвания и разработки, свързани с концепциите за четене с разбиране и активизиране на читателската активност;
- Изследвания и разработки, свързани с модернизиране на учебния процес и въвеждане на информационни технологии в обучението по български език и литература в началното училище;
- Изследвания и разработки върху специфика на методическата работа при обучението на ученици от ромски и турски етнически общности;
- Разработки, свързани с обучението по български език в подготвителна за училище група;
- Разработки, свързани с разработване на иновативен модел за базова подготовка на педагогически специалисти като образователни лидери.

Положителната ми оценка по отношение на качеството на научната продукция представена от доц. Танкова се допълва и от останалите публикации: 7 методически ръководства за учители и 33 учебника и учебни пособия за СОУ. Важна група от публикациите на кандидатката са издадените учебници по български език и литература за начален образователен етап. Румяна Танкова е водещ автор във всички авторски колективи на: *Азбукарче – книга за буквите*. Пловдив: Летера, 2003; *Читанка за азбукарчетата*. Пловдив: Летера, 2003; *Учебник по български език за втори клас*. София: Просвета - София АД, 2003; *Учебник по български език за трети клас*. София: Просвета - София АД, 2004; *Читанка за трети клас*. София: Просвета - София АД, 2004, 2008, 2011; *Учебник по български език за четвърти клас*. София: Просвета - София АД, 2005; *Читанка за четвърти клас*. София: Просвета - София АД, 2005, 2009, 2011.

Фактът, че *Учебник по български език за втори клас* е най-продавания училищен учебник през последните 10 години говори, че доц. Танкова е разпознаваема като водещ специалист педагог и методист и сред началните учители в системата на българското училищно образование. За това допринасят и седемте методически ръководства за учители, на които доц. Танкова е автор - Книга за учителя по български език за втори клас. София: Просвета-София АД, 2003; Книга за учителя по български език за трети клас, София: Просвета-София АД, 2004; Книга за учителя по литература за трети клас, София: Просвета-София АД, 2004; Книга за учителя по български език за четвърти клас, София: Просвета-София АД, 2005; Книга за учителя по литература за четвърти клас, София: Просвета-София АД, 2005; Книга за учителя по български език и литература за първи клас към буквар „Просвета”, София: Просвета-София АД, 2007. В книгите за учителя са представени конкретни методически насоки, описани са дидактически подходи за начално ограмотяване, обучение по български език и литература за 2, 3 и 4-ти клас.

Кандидатката е водещ автор и в учебни помагала за ученици от началния етап на обучение (публикации от № 37 до № 62). Тези учебни помагала се ползват масово от учителите в образователната практика в продължение на последните десет години.

Като цяло може да се даде висока оценка на представена от доц. Танкова научна и научно-приложна продукция в областта на методиката на обучението по български език и литература в началния етап.

Основни научни и научноприложни приноси и цитирания

Приносите на доц. Танкова могат да се сведат до следното:

A. Теоретични приноси

- Осъществен е комплексен анализ на най-използваните в света методи на ограмотяване, като чрез критичен анализ се разкриват не само достойнствата на съответния метод, но и възможните трудности, произтичащи от неговото прилагане. С оглед на това се предлагат методически решения, които оптимизират описваната технология на ограмотяване;
- Изяснено е съдържанието и специфика на методическата работа при обучението на ученици от ромски и турски етнически общности;
- Анализирана е същността на понятията четене и писане, като са изведени етапите при овладяване на четенето, основните трудности на децата при овладяване на процеса четене и са открити етапите при овладяване на писането в периода 1-4 клас;
- Изследван е проблемът, свързан с модернизирани на учебния процес, чрез въвеждане на информационни технологии в обучението по български език и литература в началния етап на обучение;

B. Научно-приложни приноси

- Предложена е дидактическа технология, свързана с авторизиран метод на ограмотяване, която отразява добрите практики в българското училище и в чужди образователни системи;

- Изследвани са алтернативни технологии на ограмотяване за деца и възрастни, имащи иновативен характер по отношение на теорията и методиката на обучение по български език и литература в начален образователен етап;
- Предложени са конкретни и иновативни решения в учебника *Методика на обучението по български език и литература в началното училище*, насочени към обогатяване на теоретичната методическа подготовка на студентите, като са анализирани промените, произтичащи от Закона за предучилищното и училищното образование и новите учебни програми, по които ще се провежда обучението от учебната 2016-2017 година;
- Разработени са книги за учители от началния етап на СОУ, в които са представени общ концептуален модел и конкретни методически решения за реализацията на обучението български език и литература, както и за ограмотяване на възрастни;
- Създадени са учебници и комплекти учебни помагала за ученици в начален етап на обучение. Те съдействат за разширяване и задълбочаване на знанията и уменията на учениците по българския език и литература в етапа 1-ви.- 4-ти клас.

Като подкрепа за тази цялостна преценка на научните приноси, може да се посочи факта, че трудове на доц. Танкова са били посочвани като значими и цитирани в редица издания – монографии, учебници, статии и учебни помагала. Забелязаните цитирания и позоваване на трудове са 78, като от тях 5 са на чужд език. Броят на източниците със забелязани цитирания на публикации на доц. Танкова е 32, от които 5 на чужд език и 27 на български език (10 самостоятелни книги и 17 статии)

4. Оценка на личния принос на кандидата

Безспорна е значимостта на научните и научно-приложните приноси на представените трудове на кандидатката за конкурса за „Професор“ доц. дпн Румяна Танкова. Голяма част от трудовете са много добро съчетание между анализ на новостите и класическите принципи и подходи в методиката на обучението по български език и литература в началния етап. С това те са разпознаваеми в педагогическата общност /преподаватели, изследовател, учители и студенти - бъдещи учители/ в България. Монографията „Алтернативи по пътя към грамотността – технологии за обучение по четене и писане на деца и неграмотни възрастни“ е сериозно изследване, които има много висока научна стойност - както теоретичен така и научно-приложен план.

5. Критични забележки и препоръки

Към научно-преподавателската дейност на кандидатката могат да бъдат отправени някои препоръки:

- Според мен в научната продукция на доц. Танкова има достатъчно оригинално разработени идеи и постигнати резултати, които могат да бъдат популяризирани, чрез публикации в индексирани издания в чужбина.

6. Лични впечатления

Личните ми впечатления са основават както на проучените и представени научни материали за дейността на кандидатката, така и на многогодишното ми професионално познанство с доц. Танкова. На базата на тези впечатления мога да заявя, че научната, преподавателска и административна дейност на кандидатката са известни и се приемат добре, както в България, така и в чужбина. Тя е преподавател, следващ съвременните тенденции в обучението, със стремеж към високо качество на методическата подготовка на бъдещи учители в българското училище. Като учен и изследовател Танкова винаги се придържа към високи научни критерии, за което свидетелства не само нейната научна продукция, но и участието ѝ в научноизследователски проекти. Доцент Танкова е организираща и участвала в редица национални и международни образователни и научноизследователски конференции. Кандидатката има много успешна административна кариера, като втори мандат Декан на един от най-големите Педагогически факултети в България.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от доц. дпн Румяна Димитрова Танкова, отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Тя е представила достатъчен брой висококачествени научни трудове, публикувани след материалите, използвани при заемане на научната длъжност доцент и защитата на научната степен *доктор на науките*. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, които са получили национално признание. Теоретичните разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на доц. дпн Румяна Димитрова Танкова е несъмнена.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна оценка** и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Педагогически факултет за избор на доц. дпн Румяна Димитрова Танкова на академичната длъжност ‘професор’ в ПУ „П. Хилендарски“ по професионално направление 1.3. Педагогика на обучение по научна специалност Методика на обучението по български език и литература в началния етап на СОУ.

17.09. 2016 г.

Рецензент:

/проф. д-р Галин Цоков/